

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Ndob/17/2023
Identifikačné číslo spisu:	7123200001
Dátum vydania rozhodnutia:	08.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Beáta Miničová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7123200001.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Beaty Miničovej a členiek senátu JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Andrey Sedláčkovej v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti CHEMES, a.s. Humenné, Humenné, Chemlonská 1, IČO: 31 695 426, zastúpenej Advokátska kancelária Bröstl & Čentík, s.r.o., Košice, Rázusova 1, IČO: 50 560 611, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Východoslovenská energetika, a.s., Košice, Mlynská 31, IČO: 44 483 767, zastúpenej Allen & Overy Bratislava, s.r.o., Bratislava, Eurovea Central 1, Pribinova 4, IČO: 35 857 897, o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 3Cob/55/2023, o námietke zaujatosti uplatnenej žalobkyňou proti sudcom Krajského súdu v Košiciach B. A. M., B. P. O. a B. G. Z., takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach B. A. M., B. P. O. a B. G. Z. n i e s ú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 3Cob/55/2023.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ako súdu nadriadenému vec na rozhodnutie podľa ust. § 54 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože žalobkyňa v podaní z 24. mája 2023 uplatnila námietku zaujatosti proti sudcom Krajského súdu v Košiciach, a to vo veci konajúcejmu senátu 3Cob v zložení sudkyňou B. A. M., sudcom B. P. O. a sudkyňou B. G. Z. (č.l. 631 spisu), ktorým podľa rozvrhu práce napadla predmetná vec na prejednanie a rozhodnutie, vedená na tomto súde pod sp. zn. 3Cob/55/2023.

2. Z obsahu námietky zaujatosti vyplýva, že túto žalobkyňa vzhľadla tým, že dlhodobým interným a vedúcim právnikom na pozícii „biznis partner - právo a compliance“ u žalovanej obchodnej spoločnosti je B. O. G. M., ktorého manželkou je B. V. G. M. - dlhodobá sudkyňa Krajského súdu v Košiciach, ktorá je v priamom kolegiálnom vzťahu so sudcami rozhodujúcimi tento spor.

3. Sudkyňa B. A. M. sa k námietke zaujatosti vyjadrila (na č.l. 646 spisu) tak, že strany sporu ani ich právnych zástupcov nepozná, uvedené sa vzťahuje aj na B. O. G. M.. Dodala, že B. V. G. M. je jej

kolegyňou, ktorá rozhoduje agendu CoP, bez bližšieho priateľského vzťahu. Zdôraznila, že je bez takého pomeru k predmetu sporu, jeho stranám a ich zástupcom, pre ktorý by existovali odôvodnené pochybnosti o jej zaujatosti.

4. Sudca B. P. O. vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti uviedol, že kolegyňa B. V. G. M. študovala na rovnakej univerzite ako on, avšak nebola v jeho ročníku a spoznal ju až na súde. Obdobne ani jej manžel B. O. G. M. nebol jeho ročníkovým spolužiakom, pričom ho spoznal až po skončení štúdia a aj to iba ako manžela jeho kolegyne. Preto uzavrel, že k predmetu sporu, jeho stranám a ich zástupcom nemá žiaden vzťah, z ktorého dôvodu nie je vo veci zaujatý.

5. Sudkyňa B. G. Z. sa k námietke zaujatosti vyjadrila tak, že B. O. G. M. nepozná. Uviedla, že k predmetu sporu, jeho stranám a ich zástupcom nemá žiaden pomer vzbudzujúci pochybnosti o jej nestrannosti a zaujatosti. Osobitne B. G. Z. vo svojom vyjadrení z 31. júla 2023 (č.l. 683 spisu) zdôraznila, že B. V. G. M. vníma ako jej kolegyňu sudkyňu, ktorú v priestoroch budovy sporadicky stretáva. Po pracovnej stránke s ňou neprichádza do kontaktu, pretože vybavuje rozličnú agendu. Svoj vzťah k nej hodnotí ako bežne kolegiálny, v súkromí sa spolu vôbec nestretávajú a nemá žiadne informácie o jej osobnom živote.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach (ust. § 54 ods. 1 CSP) posudzoval opodstatnenosť namietanej zaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 49 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k sporu, k stranám alebo k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu k sporovým stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to buď: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod písm. b), alebo d) k osobám zúčastneným na konaní (viď obdobne b/ a c/). Za relevantný sa pritom považuje iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia (pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Nc/1/2017 z 31. januára 2017).

7. Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti vyššie menovaných sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k stranám sporu alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 49 ods. 1 CSP).

8. Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosť medzi súdom, ktorý je založený na zákone, jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje čl. 6 ods. 1 dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť, aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ďalej len „listina“, čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť - právo - domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v zákone určených prípadoch na inom orgáne Slovenskej republiky), do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon. Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by na to nebol daný zákonný dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

9. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prejsť a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

10. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh strany sporu (ust. § 52 ods. 1 CSP), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (ust. § 50 CSP). Obsahom práva na prejednanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie vecí nestranným súdom je len povinnosť (nadriadenej) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa ust. § 49 ods. 1 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelennej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

11. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu ak účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno - pre svoju vlastnú potrebu. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Požiadavka nestrannosti však nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všima, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti (uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 22/2019). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania zaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt

neustrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Posúdenie neustrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, alebo necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti sudcu je to, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Odpoveď na otázku, či sú obavy dotknutej osoby objektívne odôvodnené, záleží na konkrétnych okolnostiach prípadu (Chmelíř proti Českej republike). Pri objektívnom posudzovaní neustrannosti sa zisťuje, či je možné nezávisle na správaní sudcu na základe určitých overiteľných skutočností spochybniť jeho neustrannosť, pričom aj vonkajšie zdanie môže mať istý význam, nakoľko „v stávke“ je tiež dôvera, ktorú súdy v demokratickej spoločnosti musia vzbudzovať vo verejnosti (napr. Morel proti Francúzsku). Objektívnym testom sa teda skúma, či sudca ponúka dostatočné záruky, aby boli vylúčené všetky legitímne pochybnosti o neustrannosti sudcu (Piersack proti Belgicku). Relevantnou je len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Za objektívne nie je možné považovať to, ako sa neustrannosť sudcu iba subjektívne javí vonkajšiemu pozorovateľovi (strane sporu), ale to, či reálne neexistujú objektívne okolnosti, ktoré by mohli objektívne viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým nie celkom nezaujatým vzťahom k veci disponuje (pozri napríklad nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 371/04). Objektívnu neustrannosť však nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť, čo aj len tieň pochybnosti na neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

12. Nadriadený súd môže vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania veci až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdený, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP. Rozhodujúca je tak existencia objektívnych skutočností, ktoré sa musia preukázať, a nie subjektívne domnienky uvedené stranou sporu.

13. Na základe uvedeného sa najvyšší súd zaoberal tým, či sú dané dôvody pre vylúčenie sudcov Krajského súdu v Košiciach, a to vo veci konajúcom senáte 3Cob v zložení sudkyňou B. A. M., sudcom B. P. O. a sudkyňou B. G. Z., ktorým podľa rozvrhu práce napadla predmetná vec na prejednanie a rozhodnutie, pričom dospel k záveru, že v rozhodovanej veci v súčasnom štádiu konania dôvody pre vylúčenie všetkých menovaných sudcov z konania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 3Cob/53/2023, dané nie sú.

14. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívnych kritérií sa musí rozhodnúť, či existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o neustrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je neustranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Teda za objektívne nemožno považovať to, ako sa neustrannosť len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne (ne)existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

15. V prípade sudcov Krajského súdu v Košiciach B. A. M., B. P. O. a B. G. Z. z obsahu námietky zaujatosti, a to priamy kolegiálny vzťah sudkyne neprejednávajúcej a nerozhodujúcej tento spor - B. V. G. M., ako manželky B. O. G. M., resp. právnik u žalovanej obchodnej spoločnosti, nemožno vyvodit záver, že by ich vzťah k žalovanej mal charakter vzťahu, ktorý by bol dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že samotný vzťah medzi sudcami navzájom, je založený na profesionalite. Chýba tu preto objektívny základ pre konštatovanie zaujatosti. Pokiaľ by totiž z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či títo sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by to, že výlučne pracovný, prípadne kolegiálny vzťah sudcov prezumuje vo všeobecnosti porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, t.j. nezasahuje aj do ich súkromného života a takéto prekročenie sudkyňa B. A. M., sudca B. P. O. a sudkyňa B. G. Z. vo svojom oznámení netvrdili, nemožno bez

ďalšieho mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky posúdil žalobkyňou uvedené okolnosti z hľadiska ich spôsobilosti vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcov. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na ust. § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. v platnom znení, z ktorého vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám sporu je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávaniu prípadu, stranám sporu a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od strán sporu a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci, je daná stupňom osobne a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. Všeobecne sa u sudcu predpokladá a vyžaduje stupeň nadhľadu, ktorý je vyšší než v bežných spoločenských vzťahoch alebo situáciách (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Nc/4/2015, ako aj publikácia Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2016, str. 207). O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám, pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností, musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednávanej veci vyvolala pocity zakladajúce pomer, so zreteľom na ktorý, by vznikali pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Pri napĺňaní úloh sústavy súdov a rešpektovaní ústavou chránených práv strán sporu je nemyšliteľné, aby sudca sústavy všeobecných súdov nemal dostatok schopnosti nezávisle a nestranne posúdiť prejednávanú vec.

17. Pochybnosti uvedené žalobkyňou, ktoré sú založené na tom, že vyššie uvedení sudcovia sú v priamom kolegiálnom vzťahu s B. V. G. M., ako manželkou B. O. G. M. - dlhodobého interného a vedúceho právnika na pozícii „biznis partner - právo a compliance“ u žalovanej obchodnej spoločnosti, čo podľa žalobkyne vyvoláva pochybnosti o ich nezaujatosti, sú subjektívnou domnienkou, resp. pocitom žalobkyne a Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že táto okolnosť bez ďalšieho nezakladá dôvod pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí podľa ust. § 49 ods. 1 CSP.

18. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti najvyšší súd konštatuje, že zo žalobkyňou uplatnenej námietky zaujatosti a z vyjadrenia namietaných sudcov neboli zistené žiadne skutočnosti významné z hľadiska § 49 ods. 1 CSP, ktoré by spochybňovali ich nezaujatosť a nestrannosť v rozhodujúcom spore vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 3Cob/53/2023, najvyšší súd podľa § 54 ods. 2 CSP, rozhodol tak, že sudkyňa B. A. M., sudca B. P. O. a sudkyňa B. G. Z. z prejednávania a rozhodovania predmetného sporu nie sú vylúčení.

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné